

MODELE DE SUCCES ȘI PROVOCĂRI ÎN CADRUL PROGRAMELOR DE DOCTORAT ÎN COTUTELĂ

SUCCESS MODELS AND CHALLENGES WITHIN COTUTELA DOCTORAL PROGRAMS

Svetlana MIHAILA

dr., conf. univ., Academia de Studii Economice din Moldova, svetlana.mihaila@ase.md

ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0001-5289-8885>

Veronica GROSU

dr., prof. univ., Universitatea Ștefan cel Mare, România, veronica.grosu@usm.ro

ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0003-2465-4722>

Galina BĂDICU

dr., conf. univ., Academia de Studii Economice din Moldova, badicu.galina@ase.md

ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0002-9429-3654>

***Abstract.** Doctoral co-authorship programs are an emerging trend in the global academic context, facilitating interdisciplinary and inter-institutional collaboration between universities and providing doctoral students with a wider range of academic resources and perspectives. This article aims to explore the successful models of these programs as well as the challenges encountered in their implementation, focusing on good practices identified and innovative solutions to overcome obstacles. Our study is based on a qualitative analysis of the answers collected through a questionnaire addressed to doctoral students from the Republic of Moldova, in cotutelle with the "Ștefan cel Mare" University of Suceava and ASEM Doctoral School, within the specialty of Accounting, Auditing and Economic Analysis, in order to collect relevant insights and substantiate the proposed conclusions.*

Keywords: modele de succes, provocări, program de doctorat în cotutelă

JEL Classification: I20, M41, M42.

Introducere. În era globalizării educației și cercetării, mobilitatea academică și colaborarea internațională capătă o importanță tot mai mare, iar programele de doctorat în cotutelă devin o soluție inovatoare pentru promovarea excelenței academice și a diversității culturale. Aceste programe, caracterizate prin supravegherea doctorală asigurată de conducători științifici din două sau mai multe universități, nu doar că sprijină formarea unei perspective multidisciplinare și multiculturale, dar și oferă doctoranzilor oportunitatea de a beneficia de resurse academice extinse și de a construi rețele internaționale valoroase. Cu toate acestea, implementarea acestor programe implică o serie de provocări legate de armonizarea cerințelor academice, coordonarea între universități și integrarea culturală a doctoranzilor.

Acest articol își propune să analizeze atât modelele de succes, cât și dificultățile întâmpinate în derularea programelor de cotutelă, având la bază o cercetare calitativă a răspunsurilor oferite de

doctoranzii din Republica Moldova, înscriși în cotutelă cu Universitatea „Ștefan cel Mare” din Suceava și Școala Doctorală ASEM, în cadrul specialității Contabilitate, Audit și Analiză Economică. Scopul principal este de a identifica bunele practici și de a propune soluții care să contribuie la îmbunătățirea și dezvoltarea sustenabilă a acestor programe. Obiectul cercetării îl reprezintă programele de doctorat în cotutelă, cu accent pe experiențele și percepțiile doctoranzilor din Republica Moldova care studiază în cotutelă cu Universitatea „Ștefan cel Mare” din Suceava și Școala Doctorală ASEM, în domeniul Contabilitate, Audit și Analiză Economică. Sunt investigate structurile acestor programe, managementul academic, integrarea culturală și provocările întâmpinate de doctoranzi.

Metodologia cercetării. Studiul utilizează o abordare calitativă, bazată pe analiza datelor colectate prin intermediul unui chestionar structurat, adresat doctoranzilor din Republica Moldova, implicați în programe de cotutelă cu Universitatea „Ștefan cel Mare” din Suceava și Școala Doctorală ASEM. Chestionarul a fost proiectat pentru a investiga multiple dimensiuni ale acestor programe, inclusiv calitatea supravegherii academice, coordonarea interinstituțională, integrarea culturală și beneficiile resimțite în dezvoltarea profesională. Distribuit online, chestionarul a permis accesarea unui eșantion relevant de participanți, răspunsurile fiind anonimizate pentru a asigura confidențialitatea acestora. Analiza datelor s-a realizat prin metoda analizei tematice, identificând principalele categorii și subcategoriile corespunzătoare obiectivelor cercetării. Rezultatele sintetizate evidențiază atât tendințele generale, cât și experiențe individuale remarcabile, contribuind astfel la o înțelegere aprofundată a dinamicii și impactului programelor de cotutelă.

Studiul de față utilizează o metodologie mixtă, incluzând analiza literaturii de specialitate, pentru identificarea modelelor și practicilor de succes raportate în literatură științifică, bazată pe analiza datelor colectate prin intermediul chestionarului.

Conținut. Analiza surselor de literatură relevă trei modele de succes în colaborarea academică pentru programele doctorale internaționale: *modelul de colaborare integrată*, *modelul de coordonare adaptativă* și *modelul de integrare culturală*, fiecare dintre acestea oferind abordări distincte și complementare pentru susținerea dezvoltării doctoranzilor [1].

Modelul de colaborare integrată se bazează pe parteneriate între universități care colaborează pentru a crea planuri comune de studiu și cercetare. Aceste parteneriate sunt adesea realizate în cadrul consorțiilor internaționale, al alianțelor academice sau al parteneriatelor strategice. Exemple notabile includ următoarele instituții: Universitatea Europeană de Tehnologie (EUT+) [2], Alianța Universităților Europene (EUA) [3], Universitatea ECIU (European Consortium of Innovative Universities) [4], CIVIS (A European Civic University) [5].

Modelul de coordonare adaptivă în cercetare, implică coordonare flexibilă între mai mulți cercetători, este folosit de obicei în universitățile care promovează colaborarea interdisciplinară și coordonarea în rețea. Printre universitățile cunoscute pentru adoptarea sau experimentarea unor astfel de modele de coordonare adaptivă se numără: Universitatea Oxford [6] și Universitatea Cambridge (Regatul Unit) [7], Universitatea Toronto [8] și McGill University (Canada) [9].

Modelul de integrare culturală, pe lângă suportul academic, include o pregătire culturală și lingvistică dedicată doctoranzilor, contribuind la facilitarea integrării acestora în ambele culturi academice: Universitatea din Melbourne (Australia) [10].

Rezultatele sondajului oferă o perspectivă asupra percepțiilor doctoranzilor cu privire la avantajele, dezavantajele și oportunitățile generate de programele de cotutelă, subliniind atât beneficiile semnificative ale acestei forme de colaborare academică, cât și provocările asociate acesteia. Studiul se bazează pe răspunsurile a 13 doctoranzi, dintre care unii sunt înscriși ca doctoranzi de bază la Academia de Studii Economice din Moldova (ASEM) și urmează programul de cotutelă cu Universitatea „Ștefan cel Mare” din Suceava (USV), în timp ce alții sunt înscriși de bază la USV și participă la cotutela cu ASEM.

În urma analizei răspunsurilor la întrebarea referitoare la domeniul de cercetare al doctoranzilor în cadrul programului de doctorat în cotutelă, s-a constatat că majoritatea participanților sunt implicați în cercetări din domeniul Contabilității (12), reflectând astfel specificul programului de cotutelă la care sunt înscriși. De asemenea, unii respondenți au menționat interese în audit (1). Majoritatea doctoranzilor consideră că procesele administrative din cadrul cotuteli sunt foarte eficiente (46,2%) sau eficiente (30,8%), deși există și aspecte care necesită îmbunătățiri. În ceea ce privește coordonarea între universități, majoritatea respondenților apreciază că programele de studiu sunt aliniate (76,9%), însă 23,1% dintre aceștia consideră că procesul de coordonare este doar parțial eficient.

Conform rezultatelor sondajului, majoritatea doctoranzilor (38,5%) comunică săptămânal cu fiecare conducător științific, urmată de un procent semnificativ de 30,8% care comunică bilunar. Doar un număr mic de respondenți menționează că comunică lunar (7,7%) sau rar (23,1%) cu conducătorul lor științific, ceea ce sugerează că majoritatea doctoranzilor beneficiază de un contact frecvent cu mentorii lor, în timp ce unii ar putea întâmpina dificultăți în a stabili o comunicare regulată.

Majoritatea doctoranzilor consideră că îndrumarea oferită în cadrul cotuteli este complementat de expertize diferite (53,8%), ceea ce sugerează o colaborare fructuoasă între conducători științifici și membrii comisiei de îndrumare, fiecare aducând contribuții distincte la cercetarea doctorală. Un procent semnificativ (46,2%) dintre respondenți consideră că conducătorii științifici au expertize similare, ceea ce indică o abordare mai uniformă, dar totuși colaborativă. În general, nu s-au raportat probleme majore legate de contradicții între abordările conducătorilor.

Concluzii. Cele mai mari provocări semnalate de doctoranzi în cadrul programelor de cotutelă sunt diferențele de reglementări și cerințe academice (69,2%), urmate de dificultăți legate de managementul timpului și al resurselor. Aceste aspecte sugerează că, deși majoritatea doctoranzilor se confruntă cu divergențe între cerințele universităților implicate, gestionarea eficientă a timpului (53,8%) și a resurselor (61,6%) reprezintă o altă provocare majoră. În schimb, lipsa coordonării între instituții, integrarea culturală și alte provocări menționate nu au fost identificate ca probleme majore. Contrar provocărilor, un program de cotutelă aduce multiple beneficii importante atât pe plan academic, cât și personal. Majoritatea respondenților subliniază impactul pozitiv al cotuteli asupra dezvoltării lor profesionale și a carierei academice, fiind evidențiate următoarele aspecte: accesul la resurse și expertiză diversă (70%), reputația academică internațională (69,2%), dezvoltarea profesională multidisciplinară și internațională (76,9%), relații profesionale internaționale (70%). Prin urmare, programele de cotutelă facilitează mobilitatea academică, dezvoltarea profesională internațională și diversificarea perspectivei de cercetare. Ele permit accesul la resurse și expertiză din multiple instituții, stimulând inovația și generând soluții interdisciplinare. Actualitatea acestor programe rezidă în adaptabilitatea la cerințele globalizării educaționale și în capacitatea de a forma cercetători cu o viziune internațională, capabili să abordeze probleme complexe prin colaborarea

interdisciplinară. Totuși, complexitatea acestor programe generează și provocări, cum ar fi diferențele de standarde academice, barierele culturale și gestionarea coordonată a timpului și a resurselor.

Pentru a îmbunătăți programele de doctorat în cotutelă, universitățile ar trebui să: dezvolte ghiduri clare de administrare a programelor de cotutelă, stabilind cerințe academice și administrative comune; stabilească procese de monitorizare și suport continuu care să asigure alinierea dintre așteptările conducătorilor științifici și progresul doctorandului; asigure un cadru financiar sustenabil care să acopere cheltuielile pentru mobilitate și alte costuri necesare; alinieze cel puțin o parte a cerințelor de cercetare, de exemplu, un set comun de obiective de cercetare și o structură flexibilă pentru evaluare, care să permită o singură susținere a tezei; stabilească un plan comun de studiu, care ar putea conține cursuri și examene comune, eliminând duplicarea eforturilor; faciliteze o singură susținere. În multe colaborări de cotutelă internațională, universitățile acceptă o singură susținere a tezei printr-o comisie mixtă, ceea ce reduce stresul și sarcina pentru doctorand.

Bibliografie.

1. Jones, E., Norlin, B., Rönnqvist, C., & Sullivan, K.P.H. (Eds.). (2024). *Internationalization of the Doctoral Experience: Models, Opportunities and Outcomes* (1st ed.). Routledge.
<https://doi.org/10.4324/9781003317555>
2. Universitatea Europeană de Tehnologie (EUT+), <https://www.univ-tech.eu/>
3. Alianța Universităților Europene (EUA), <https://www.eua.eu/>
4. Universitatea ECIU (European Consortium of Innovative Universities), <https://www.eciu.eu/>
5. CIVIS (A European Civic University), <https://civis.eu/ro>
6. Universitatea Oxford, <http://www.excel.md/higher-school-in-britain/Oxford-University/>
7. Universitatea Cambridge (Regatul Unit), <http://www.excel.md/higher-school-in-britain/Cambridge-University/>
8. Universitatea Toronto, <https://www.utoronto.ca/>
9. McGill University (Canada), <https://www.mcgill.ca/>
10. Universitatea din Melbourne (Australia), <https://www.unimelb.edu.au/>